

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ  
سنة ١٤٠٦ هـ



دانشگاه پیام نور

دانشکده علوم انسانی - مرکز تهران

گروه علوم تربیتی

عنوان:

"مطالعه فرهنگ مصرف چای در میان ایرانیان و ارائه راهبردهای آموزشی آن"

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته برنامه ریزی درسی

استاد راهنما: دکتر بهمن زندی

استاد مشاور: دکتر عیسی ابراهیم زاده

و

دکتر مهران فرج اللهی

تهیه کننده: لیلا طوفانی

بهار ۱۳۸۹

**تقدیم**

**به همسر و دخترم**

**که با شکیبایی یاریم کردند**

از آقای دکتر زندی استاد راهنما که رهنمودهای بسیار ارزنده ای داشته و مشکلاتی را که در انجام پروژه با آن روبرو بوده ام مرتفع نمودند کمال تشکر و قدردانی را دارم.

از آقایان دکتر ابراهیم زاده و دکتر فرج الهی استاد مشاور که باسعه صدر و شکیبایی راهنمای بنده بودند سپاسگزارم.

## چکیده

پژوهش حاضر به منظور مطالعه فرهنگ مصرف چای در میان ایرانیان تدارک دیده شده است. جامعه آماری پژوهش حاضر مردم لاهیجان بودند. نمونه مورد بررسی ۴۰۰ نفر از مردم لاهیجان به تفکیک ویژگیهای اجتماعی نظیر جنس، سن تحصیلات و شغل که با روش نمونه گیری تصادفی انتخاب و پرسشنامه ها را تکمیل نمودند. پس از اتمام پرسشنامه ها داده های خام از طریق شاخص های توصیفی و استنباطی و با استفاده از برنامه مورد پردازش قرار گرفت. یافته های تحقیق نشان داد که : spss آماری

- ۱- بین ویژگیهای اجتماعی نظیر جنس، سن، تحصیلات و شغل با میزان آشنایی با فرهنگ صحیح مصرف چای رابطه قوی موجود است . اما جنس و شغل تاثیر بیشتری در میزان آشنایی با فرهنگ صحیح مصرف چای دارد.
- ۲- عادات موجود مصرف چای دارای الگوی اقتصادی مناسبی است.
- ۳- عادات موجود مصرف چای در بهبود روابط اجتماعی مردم تاثیر دارد.
- ۴- مردم لاهیجان در مورد خواص داروی چای آگاهی دارند. اما میزان آگاهی در سطح ضعیفی می باشد.
- ۵- مردم آداب و رسوم خاصی در مناسبتهای مختلف برای نوشیدن چای دارند.

صفحه	فهرست مطالب
۱	فصل اول
۲	عنوان پایان نامه (فارسی، لاتین)
۲	واژگان کلیدی
۳	تعاریف
۴	بیان مسئله و موضوع تحقیق
۵	سابقه و ضرورت انجام تحقیق
۵	اهداف پژوهش
۶	فرضیه های تحقیق
۶	چه کاربردهای از انجام این تحقیق متصور است
۶	استفاده کنندگان از نتیجه پایان نامه
۸	فصل دوم
۹	پیشینه چای
۹	مقدمه
۹	قصه ها و افسانه های چای
۱۱	تحول و گسترش چای در جهان
۱۳	چای و جنگ تریاک
۱۴	پیشینه چای در ایران
۱۶	پیدایش و رواج قهوه خانه ها
۱۷	نقش فرهنگی و هنری قهوه خانه های ایران
۱۹	سازمان و تشکیلات قهوه خانه
۲۱	زندگی نامه کاشف السلطنه
۲۷	۲- مفهوم شناسی فرهنگ
۲۷	تعریف فرهنگ

۲۸	خرده فرهنگ
۲۸	فرهنگ رسمی
۲۸	فرهنگ عمومی
۲۹	فرهنگ مادی و فرهنگ غیر مادی
۳۰	فرهنگ پذیری
۳۱	فرهنگ و سنت
۳۱	عادت
۳۱	آداب و رسوم فرهنگی
۳۲	شکل گیری آداب و رسوم فرهنگی
۳۲	سبک زندگی
۳۴	<b>۳- باورها و آداب و رسوم چای</b>
۳۴	<b>۱- جایگاه عرفانی چای در شرق</b>
۳۴	باورها و آداب چای نوشی در سایر کشورها
۳۴	آداب چای نوشی در چین
۳۵	آداب چای نوشی در ژاپن
۳۶	آداب چای نوشی در انگلستان
۳۷	هدیه چای به فرشتگان در تبت
۳۸	<b>۲- باورها و آداب چای نوشی در ایران</b>
۳۸	آداب پذیرایی چای در ایران
۳۹	چای در مراسم و رسوم مختلف
۳۹	هدیه غنچه چای
۳۹	چای مصلحت
۴۰	شیر چای خوردنک
۴۰	گروگان گرفتن استکان روضه سرا
۴۰	چای در مجالس خواستگاری
۴۱	اصطلاح پول چای
۴۱	چای دو رنگ یک شیوه خاص ایرانی
۴۳	<b>۳- تاثیر چای در خلق آثار هنری</b>
۴۳	انواع ترانه های چای
۴۵	اصطلاحات چای
۴۶	چیستان های چای

۴۷	ضرب المثل های چای
۴۸	ورود چای در عرصه شعر و ادبیات
۵۰	آثار هنری سایر کشورها
۵۲	<b>۳-۳ بساط و وسایل چای</b>
۵۳	ظرف های چای خوری
۵۴	سماور
۵۵	چای و صنعت ورشوسازی
۵۸	شیوه های دم کردن چای
۵۸	انواع شیوه های مصرف چای
۵۹	انواع چاشنی چای
۶۱	عطر و چاشنی چای
۶۲	چای دارچین
۸۷	چای زنجبیل چای زمستانی
۶۳	ترش یا چای ترش
۶۳	چای زعفران
۶۴	چای هل
۶۴	چای لیمو
۶۵	چای آلبالو
۶۵	چای نسترن
۶۵	چای نعنا
۶۶	افزودن شیر به چای
۶۷	<b>۴- مشخصات گیاه شناسی چای</b>
۶۷	نام چای در زبانهای مختلف
۶۸	مشخصات بوته چای
۶۹	برداشت چای و انواع چین
۶۹	چین بهاره
۷۰	چین تابستانه
۷۰	چین پاییزه
۷۲	سطح زیر کشت و تولید و مصرف چای در جهان و ایران
۷۳	تولیدکنندگان اصلی چای جهان



۷۳	ترکیبات تشکیل دهنده چای
۷۶	<b>۵-چایسازی و مراحل آن</b>
۷۶	۱-۵ انواع چای
۷۶	روشهای تولید چای
۷۷	مراحل تولید چای سیاه
۷۹	چای سبز
۸۰	مقایسه پروسه تولید چای سبز و سیاه
۸۱	انواع مختلف چای سبز
۸۲	مقایسه ارزش غذایی و دارویی چای سیاه و سبز
۸۲	چای اولنگ و چگونگی تولید آن
۸۳	چای ارگانیک
۸۴	تنوع عرضه چای در جهان
۸۴	چای کیسه ای
۸۴	پودر چای
۸۵	چای تغلیظ شده
۸۵	چای سرد
۸۶	نوشابه چای گازدار
۸۶	چای عطری
۸۶	چای گیاهی
۸۷	تقسیم بندی چای از نظر کیفیت
۸۷	تأثیر کیفیت آب مصرفی در طبع چای
۸۹	روش صحیح طبع و دم کردن چای سیاه
۹۰	تغلب در چای
۹۱	<b>خواص مختلف چای</b>
۹۱	مصرف غذایی
۹۲	مصرف تخدیری
۹۲	خواص دارویی چای
۹۸	مصارف جانبی چای
۱۰۲	زیان های احتمالی نوشیدن چای
۱۰۵	پیام بهداشتی

۱۰۶	پیشینه تحقیق
۱۰۹	فصل سوم
۱۱۰	نوع تحقیق بر اساس اهداف تحقیق
۱۱۰	روش پژوهش
۱۱۰	روش و ابزار گردآوری اطلاعات
۱۱۰	جامعه آماری و حجم نمونه
۱۱۱	روش نمونه گیری
۱۱۱	ابزار اندازه گیری پژوهش
۱۱۱	اعتبار ابزار اندازه گیری
۱۱۲	روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
۱۱۳	فصل چهارم
۱۱۴	تجزیه و تحلیل داده ها
۱۹۲	فصل پنجم
۱۹۳	بحث و نتیجه گیری
۱۹۸	محدودیت های اجرایی پژوهش
۱۹۹	پیشنهادها
۲۰۱	منابع
	پیوست

فهرست جداول

صفحه

۱۱۵	جدول ۱-۴ فراوانی جمعیت آماری بر اساس جنس
۱۱۶	جدول ۲-۴ فراوانی جمعیت آماری بر اساس سن
۱۱۷	جدول ۳-۴ پراکندگی جمعیت آماری بر اساس تحصیلات
۱۱۸	جدول ۴-۴ پراکندگی جمعیت آماری بر اساس شغل
۱۱۹	جدول ۵-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس پذیرفتن جای به عنوان نوشیدنی اصلی
۱۱۹	جدول ۶-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس نوشیدن نوع چای
۱۲۰	جدول ۷-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس تعداد دفعات نوشیدن چای
۱۲۱	جدول ۸-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس استفاده از نوع ماده ای که همراه با چای می نوشند.
۱۲۳	جدول ۹-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس اینکه در چه ظرفی چای می نوشند.
۱۲۴	جدول ۱۰-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس اینکه از چه وسیله ای برای نوشیدن چای استفاده می کنند.
۱۲۵	جدول ۱۱-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس زمان استفاده از دخانیات نسبت به چای
۱۲۶	جدول ۱۲-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس هدف از نوشیدن چای
۱۲۷	جدول ۱۳-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس آگاهی از نحوه ورود چای به ایران
۱۲۷	جدول ۱۴-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس آگاهی از اینکه چای توسط چه کسی به ایران وارد شد.
۱۲۹	جدول ۱۵-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس آگاهی از زندگی نامه پدر چای ایران
۱۳۰	جدول ۱۶-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس آگاهی از اینکه کشت چای در چه استانهایی صورت می گیرد.
۱۳۱	جدول ۱۷-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس اینکه چای تا چه حد در سبد هزینه خانوار نقش دارد.
۱۳۲	جدول ۱۸-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس اینکه تا چه حد در مهمانی ها از چای استفاده می کنند.
۱۳۳	جدول ۱۹-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس اینکه تا چه حد گردهمایی های محلی از چای استفاده می کنند.
۱۳۴	جدول ۲۰-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس اینکه چای تا چه حد زمینه را برای گفت و شنود و تبادل اطلاعات فراهم می کند.
۱۳۵	جدول ۲۱-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس میزان رفتن به قهوه خانه برای نوشیدن چای
۱۳۶	جدول ۲۲-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس میزان آگاهی از انواع چای
۱۳۷	جدول ۲۳-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس میزان آگاهی از مراحل مختلف تولید چای
۱۳۸	جدول ۲۴-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس میزان استفاده از انواع چای کیسه ای و اسانس دار
۱۳۹	جدول ۲۵-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس میزان ترجیح چای ایرانی بر چای خارجی
۱۴۰	جدول ۲۶-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس میزان استفاده از چاشنی هنگام دم کشیدن چای
۱۴۱	جدول ۲۷-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس میزان آگاهی از خواص دارویی چای
۱۴۲	جدول ۲۸-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس آگاهی از تاثیر چای در کاهش بیماریهای قلبی
۱۴۳	جدول ۲۹-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس آگاهی از تاثیر چای در کاهش سکنه مغزی
۱۴۴	جدول ۳۰-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس آگاهی از تاثیر چای در کاهش خطر ابتلا به سرطان
۱۴۵	جدول ۳۱-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس آگاهی از تاثیر چای در کاهش یا افزایش فشار خون
۱۴۶	جدول ۳۲-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس آگاهی از تاثیر چای در بهداشت دهان و دندان
۱۴۷	جدول ۳۳-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس رعایت فاصله بین صرف غذا و نوشیدن چای
۱۴۸	جدول ۳۴-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس آگاهی از تاثیر چای در کاهش جذب آهن
۱۴۹	جدول ۳۵-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس ترجیح میزان درجه حرارت چای موقع نوشیدن

- جدول ۳۶-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس آگاهی از تاثیر چای داغ در ایجاد سرطان مری ۱۵۰
- جدول ۳۷-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس آگاهی از رسم های مربوط به چای ۱۵۱
- جدول ۳۸-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس آگاهی از اصطلاحات مربوط به چای ۱۵۳
- جدول ۳۹-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس استفاده از اصطلاح پول چای در هنگام انعام دادن ۱۸۳
- جدول ۴۰-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس اینکه در مهمانی ها پذیرایی چای توسط کدام یک از اعضای خانواده صورت می گیرد. ۱۵۴
- جدول ۴۱-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس رعایت معیا بزرگتر بودن در هنگام پذیرایی ۱۵۵
- جدول ۴۲-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس پذیرایی با چای توسط عروس در مراسم خواستگاری ۱۵۷
- جدول ۴۳-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس پذیرایی از داماد با چای دورنگه در مراسم عقد کنان یا عروسی ۱۵۷
- جدول ۴۴-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس به کار بردن آداب مخصوص هنگام نوشیدن چای ۱۵۸
- جدول ۴۵-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس صدای دادن دهان هنگام خوردن چای و قند ۱۵۹
- جدول ۴۶-۴ - رابطه بین سن و میزان آشنایی مردم با فرهنگ صحیح مصرف چای ۱۶۱
- جدول ۴۷-۴ - رابطه بین جنس و میزان آشنایی مردم با فرهنگ صحیح مصرف چای ۱۶۳
- جدول ۴۸-۴ - رابطه بین تحصیلات و میزان آشنایی مردم با فرهنگ صحیح مصرف چای ۱۶۴
- جدول ۴۹-۴ - رابطه بین شغل و میزان آشنایی مردم با فرهنگ صحیح مصرف چای ۱۶۶
- جدول ۵۰-۴ - رابطه بین آگاهی از مراحل مختلف چای با الگوی اقتصادی مناسب ۱۶۷
- جدول ۵۱-۴ - رابطه بین استفاده از انواع چای کیسه ای و اسانس دار با الگوی اقتصادی مناسب ۱۶۸
- جدول ۵۲-۴ - رابطه ترجیح چای ایرانی و خارجی با الگوی اقتصادی مناسب ۱۶۹
- جدول ۵۳-۴ - رابطه استفاده از چاشنی با الگوی اقتصادی مناسب ۱۷۰
- جدول ۵۴-۴ - رابطه سهم چای در سبد هزینه خانوار با الگوی اقتصادی مناسب ۱۷۱
- جدول ۵۵-۴ - رابطه تاثیر استفاده از چای در مهمانی ها در بهبود روابط اجتماعی ۱۷۳
- جدول ۵۶-۴ - رابطه تاثیر استفاده از چای در گردهمایی ها محلی در بهبود روابط اجتماعی ۱۷۴
- جدول ۵۷-۴ - رابطه فراهم کردن زمینه برای گفت و شنود و تبادل اطلاعات در بهبود روابط اجتماعی ۱۷۵
- جدول ۵۸-۴ - رابطه رفتن به قهوه خانه در بهبود روابط اجتماعی ۱۷۶
- جدول ۵۹-۴ - میزان آگاهی از خواص دارویی چای ۱۷۷
- جدول ۶۰-۴ - رابطه میزان تاثیر در کاهش بیماری قلبی با آگاهی از خواص دارویی چای ۱۷۸
- جدول ۶۱-۴ - رابطه میزان تاثیر در کاهش سکنه مغزی با آگاهی از خواص دارویی چای ۱۷۹
- جدول ۶۲-۴ - رابطه میزان تاثیر در کاهش سرطان با آگاهی از خواص دارویی چای ۱۸۰
- جدول ۶۳-۴ - رابطه میزان تاثیر در کاهش یا افزایش فشار خون با آگاهی از خواص دارویی چای ۱۸۱
- جدول ۶۴-۴ - رابطه میزان تاثیر در بهداشت دهان و دندان با آگاهی از خواص دارویی چای ۱۸۲
- جدول ۶۵-۴ - رابطه فاصله بین صرف غذا و نوشیدن چای با آگاهی از خواص دارویی چای ۱۸۳
- جدول ۶۶-۴ - رابطه میزان تاثیر چای در کاهش جذب آهن با آگاهی از خواص دارویی چای ۱۸۳
- جدول ۶۷-۴ - رابطه میزان درجه حرارت چای با آگاهی از خواص دارویی چای ۱۸۵
- جدول ۶۸-۴ - رابطه میزان تاثیر چای داغ در ایجاد سرطان مری با آگاهی از خواص دارویی چای ۱۸۵

۱۸۷	جدول ۶۹-۴- میزان استفاده از رسم های چای
۱۸۹	جدول ۷۰-۴- میزان استفاده از اصطلاح پول چای
۱۸۹	جدول ۷۱-۴- میزان آگاهی از اصطلاحات مربوط به چای
۱۹۱	جدول ۷۲-۴- نوع آداب به کار برده شده هنگام نوشیدن چای

فهرست نمودارها

صفحه

۱۱۵	نمودار ۱-۴ فراوانی جمعیت آماری بر اساس جنس
۱۱۶	نمودار ۲-۴ فراوانی جمعیت آماری بر اساس سن
۱۱۷	نمودار ۳-۴ پراکندگی جمعیت آماری بر اساس تحصیلات
۱۱۸	نمودار ۴-۴ پراکندگی جمعیت آماری بر اساس شغل
۱۱۹	نمودار ۵-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس پذیرفتن جای به عنوان نوشیدنی اصلی
۱۲۰	نمودار ۶-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس نوشیدن نوع چای
۱۲۱	نمودار ۷-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس تعداد دفعات نوشیدن چای
۱۲۲	نمودار ۸-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس استفاده از نوع ماده ای که همراه با چای می نوشند.
۱۲۳	نمودار ۹-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس اینکه در چه ظرفی چای می نوشند.
۱۲۴	نمودار ۱۰-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس اینکه از چه وسیله ای برای نوشیدن چای استفاده می کنند.
۱۲۵	نمودار ۱۱-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس زمان استفاده از دخانیات نسبت به چای
۱۲۶	نمودار ۱۲-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس هدف از نوشیدن چای
۱۲۷	نمودار ۱۳-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس آگاهی از نحوه ورود چای به ایران
۱۲۸	نمودار ۱۴-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس آگاهی از اینکه چای توسط چه کسی به ایران وارد شد.
۱۲۹	نمودار ۱۵-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس آگاهی از زندگی نامه پدر چای ایران
۱۳۰	نمودار ۱۶-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس آگاهی از اینکه کشت چای در چه استانهایی صورت می گیرد.
۱۳۱	نمودار ۱۷-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس اینکه چای تا چه حد در سبد هزینه خانوار نقش دارد.
۱۳۲	نمودار ۱۸-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس اینکه تا چه حد در مهمانی های محلی از چای استفاده می کنند.
۱۳۳	نمودار ۱۹-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس اینکه تا چه حد گردهمایی های محلی از چای استفاده می کنند.
۱۳۴	نمودار ۲۰-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس اینکه چای تا چه حد زمینه را برای گفت و شنود و تبادل اطلاعات فراهم می کند.
۱۳۵	نمودار ۲۱-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس میزان رفتن به قهوه خانه برای نوشیدن چای
۱۳۶	نمودار ۲۲-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس میزان آگاهی از انواع چای
۱۳۷	نمودار ۲۳-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس میزان آگاهی از مراحل مختلف تولید چای
۱۳۸	نمودار ۲۴-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس میزان استفاده از انواع چای کیسه ای و اسانس دار
۱۳۹	نمودار ۲۵-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس میزان ترجیح چای ایرانی بر چای خارجی
۱۴۰	نمودار ۲۶-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس میزان استفاده از چاشنی هنگام دم کشیدن چای
۱۴۱	نمودار ۲۷-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس میزان آگاهی از خواص دارویی چای
۱۴۲	نمودار ۲۸-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس آگاهی از تاثیر چای در کاهش بیماریهای قلبی
۱۴۳	نمودار ۲۹-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس آگاهی از تاثیر چای در کاهش سکنه مغزی
۱۴۴	نمودار ۳۰-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس آگاهی از تاثیر چای در کاهش خطر ابتلا به سرطان
۱۴۵	نمودار ۳۱-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس آگاهی از تاثیر چای در کاهش یا افزایش فشار خون
۱۴۶	نمودار ۳۲-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس آگاهی از تاثیر چای در بهداشت دهان و دندان
۱۴۷	نمودار ۳۳-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس رعایت فاصله بین صرف غذا و نوشیدن چای
۱۴۸	نمودار ۳۴-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس آگاهی از تاثیر چای در کاهش جذب آهن
۱۴۹	نمودار ۳۵-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس ترجیح میزان درجه حرارت چای موقع نوشیدن

- نمودار ۳۶-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس آگاهی از تاثیر چای داغ در ایجاد سرطان مری  
 ۱۵۰
- نمودار ۳۷-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس آگاهی از رسم های مربوط به چای  
 ۱۵۲
- نمودار ۳۸-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس آگاهی از اصطلاحات مربوط به چای  
 ۱۵۳
- نمودار ۳۹-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس استفاده از اصطلاح پول چای در هنگام انعام دادن  
 ۱۵۴
- نمودار ۴۰-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس اینکه در مهمانی ها پذیرایی چای توسط کدام یک از اعضای خانواده صورت می گیرد. ۱۵۵  
 ۱۵۵
- نمودار ۴۱-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس رعایت معیا بزرگتر بودن در هنگام پذیرایی  
 ۱۵۶
- نمودار ۴۲-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس پذیرایی با چای توسط عروس در مراسم خواستگاری  
 ۱۵۷
- نمودار ۴۳-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس پذیرایی از داماد با چای دورنگه در مراسم عقد کنان یا عروسی  
 ۱۵۸
- نمودار ۴۴-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس به کار بردن آداب مخصوص هنگام نوشیدن چای  
 ۱۵۹
- نمودار ۴۵-۴ پراکندگی پاسخگویان بر اساس بد دانستن صدا دادن دهان هنگام خوردن چای و قند  
 ۱۶۰
- نمودار ۴۶-۴- رابطه بین آگاهی از مراحل مختلف چای با الگوی اقتصادی مناسب  
 ۱۶۸
- نمودار ۴۷-۴- رابطه بین استفاده از انواع چای کیسه ای و اسانس دار با الگوی اقتصادی مناسب  
 ۱۶۹
- نمودار ۴۸-۴- رابطه ترجیح چای ایرانی و خارجی با الگوی اقتصادی مناسب  
 ۱۷۰
- نمودار ۴۹-۴- رابطه استفاده از چاشنی با الگوی اقتصادی مناسب  
 ۱۷۱
- نمودار ۵۰-۴- رابطه سهم چای در سبد هزینه خانوار با الگوی اقتصادی مناسب  
 ۱۷۲
- نمودار ۵۱-۴- رابطه تاثیر استفاده از چای در مهمانی ها در بهبود روابط اجتماعی  
 ۱۷۳
- نمودار ۵۲-۴- رابطه تاثیر استفاده از چای درگردهمایی ها محلی در بهبود روابط اجتماعی  
 ۱۷۴
- نمودار ۵۳-۴- رابطه فراهم کردن زمینه برای گفت و شنود و تبادل اطلاعات در بهبود روابط اجتماعی  
 ۱۷۵
- نمودار ۵۴-۴- رابطه رفتن به قهوه خانه در بهبود روابط اجتماعی  
 ۱۷۶
- نمودار ۵۵-۴- میزان آگاهی از خواص دارویی چای  
 ۱۷۷
- نمودار ۵۶-۴- رابطه میزان تاثیر در کاهش بیماری قلبی با آگاهی از خواص دارویی چای  
 ۱۷۸
- نمودار ۵۷-۴- رابطه میزان تاثیر در کاهش سکنه مغزی با آگاهی از خواص دارویی چای  
 ۱۷۹
- نمودار ۵۸-۴- رابطه میزان تاثیر در کاهش سرطان با آگاهی از خواص دارویی چای  
 ۱۸۰
- نمودار ۵۹-۴- رابطه میزان تاثیر در کاهش یا افزایش فشار خون با آگاهی از خواص دارویی چای  
 ۱۸۱
- نمودار ۶۰-۴- رابطه میزان تاثیر در بهداشت دهان و دندان با آگاهی از خواص دارویی چای  
 ۱۸۲
- نمودار ۶۱-۴- رابطه فاصله بین صرف غذا و نوشیدن چای با آگاهی از خواص دارویی چای  
 ۱۸۳
- نمودار ۶۲-۴- رابطه میزان تاثیر چای در کاهش جذب آهن با آگاهی از خواص دارویی چای  
 ۱۸۴
- نمودار ۶۳-۴- رابطه میزان درجه حرارت چای با آگاهی از خواص دارویی چای  
 ۱۸۵
- نمودار ۶۴-۴- رابطه میزان تاثیر چای داغ در ایجاد سرطان مری با آگاهی از خواص دارویی چای  
 ۱۸۷
- نمودار ۶۵-۴- میزان استفاده از رسم های چای  
 ۱۸۸
- نمودار ۶۶-۴- میزان استفاده از اصطلاح پول چای  
 ۱۸۹
- نمودار ۶۷-۴- میزان آگاهی از اصطلاحات مربوط به چای  
 ۱۹۰
- نمودار ۶۸-۴- نوع آداب به کار برده شده هنگام نوشیدن چای  
 ۱۹۱

# فصل اول

## کلیات تحقیق



عنوان پایان نامه :

فارسی : مطالعه فرهنگ مصرف چای در میان ایرانیان و ارائه راهبردهای آموزشی آن

لاتین: :

**The study of Iranian tea drinking habits and suggesting a education  
program for it**

واژگان کلیدی:

فارسی:

فرهنگ – چای-برنامه درسی-آموزش -یادگیری الکترونیکی

لاتین:

**Culture -Tea-curriculum- education-e learning**

تعاریف:

### فرهنگ (culture):

فرهنگ هر قوم مجموعه عوامل مرتبگی است که نحوه زندگی آن قوم را تعیین می نماید، این عوامل عبارت اند از زبان، رسوم، عادات، دانسته ها، عقاید، مذهب، قوانین و خلاصه مجموعه اعمال و افکار مردم یک قوم یا یک ملت که در اثر زندگی افراد، آن هم در طول سالها به وجود آمده، شکل گرفته، از طریق آموزش و پرورش آموخته شده و از نسلی به نسل بعد منتقل می گردد. بنابراین فرهنگ هر ملتی خصوصیات و رنگ ویژه ای دارد که با آن شناخته می شود، به این منظور هر جامعه ای کوشش می کند، افراد را به گونه خاص و متناسب با

فرهنگ خود آموزش و پرورش دهد تا میراث اجتماعی (Social Heritage)

یا «فرهنگی» یا «فرهنگ» خود را حفظ و نگهداری کند. (قرایی، ۱۳۸۸، ص ۵۱)

### چای (Camelia Sinensis) tea :

گیاهی است از شاخه ی نهاندانگان، رده ی دو لپه ای ها، راسته ی پاریتال و همیشه سبز که در طبیعت به صورت وحشی نیز یافت می شود. قسمت مورد استفاده بوته ی چای برگ های گیاه می باشد که از لحاظ اقتصادی دارای اهمیت خاصی است و یکی از نوشیدنی های پر مصرف در جهان می باشد که خواص دارویی فراوانی دارد. (اخوت ۱۳۷۷ ص ۳۶)

### برنامه درسی (curriculum):

مجموعه قواعد و ضوابطی که به همه عوامل و عناصر یادگیری منطق و سازمان می دهد و به فعالیتهای یادگیری نظم می بخشد برنامه درسی است. (ملکی، ۱۳۷۹ ص ۲۰)

## یادگیری الکترونیکی (e learning) :

یادگیری الکترونیکی به مجموعه فعالیت های آموزشی اطلاق می شود که با استفاده از ابزارهای الکترونیکی اعم از صوتی، تصویری، رایانه ای، شبکه های مجازی صورت می گیرد. به عبارت دیگر کلیه برنامه هایی را که از طریق شبکه های رایانه ای به ویژه اینترنت، منجر به یادگیری می شود یادگیری الکترونیکی می نامند. (عبادی :

۱۳۸۳ ص ۲۱)

### بیان مسئله و موضوع تحقیق

امروزه چای بعد از آب آشامیدنی، سالم ترین و پر مصرف ترین نوشابه در سطح جهان و ایران به شمار می آید .

چای در دو بعد تولید و مصرف دارای جایگاه فرهنگی است، به ویژه در بعد مصرف اهمیت فرهنگی بیشتری دارد. چای اگرچه نوشیدنی بوی سرزمین ما نیست، اما طی مدت نسبتاً کوتاهی که از ورود آن به کشور توسط مرحوم کاشف السلطنه می گذرد، به صورت یکی از اقلام عمده مصرفی مردم در سراسر کشور در آمده است و در همه جا، در خانه، محل کار، مراسم و نیز در میان طبقات و قشرهای مختلف رواج چشمگیری دارد. حتی در مواردی وارد ضرب المثلهای، و دیگر صورتهای ادب عامه شده و با آداب و رفتارهای خاص سنتی همراه گشته است. به بیان دیگر دقیقاً جایگاه یک نوشیدنی سنتی را پیدا کرده است. (میر شکرانی، ۱۳۷۶، ص ۳)

اما مشکل این است که با وجود همگانی بودن مصرف چای بسیاری از مردم از شیوه صحیح مصرف چای آگاهی لازم را ندارند و به بیان دیگر اطلاعات آنها در مورد جنبه های مختلف چای ناچیز می باشد.

از آنجاکه آموزش و یادگیری به صورت یک فرایند مادام العمر و مستمر در طول زندگی شخصی و شغلی افراد در جریان است. آموزش فرهنگ صحیح مصرف چای ضروری به نظر می رسد.

هدف این تحقیق مطالعه وضعیت فرهنگی و شیوه مصرف چای در میان مردم برای تدوین برنامه درسی و ارائه راهبردهای آموزشی (با تاکید بر یادگیری الکترونیکی) در جهت اصلاح شیوه مصرف چای میباشد.

### سابقه و ضرورت انجام تحقیق:

چای در سبد غذایی خانواده های ایرانی از اهمیت خاص برخوردار است. جمعیت ایران در حدود ۱ درصد جمعیت جهان است، اما بالغ بر ۵ درصد مصرف کل چای اختصاص به ایران دارد. سهم چای مصرفی در سبد هزینه خانوار ایرانی در حدود ۰/۲٪ تا ۰/۵٪ درصد است.

به سبب اهمیت اقتصادی چای تحقیقات متعددی در زمینه های فنی و اقتصادی و مراحل مختلف کشت و برداشت، فرآوری و عرضه و توزیع چای توسط پژوهشگران و سازمانهای مربوطه صورت گرفته است، اما در کنار و به موازت مطالعات فنی و اقتصادی بررسی تاریخ و وضعیت فرهنگی واجتماعی امروز آن نیز ضروری است، چای تاکنون از این دیدگاه کم تر مورد توجه قرار گرفته است. در این میان بررسی وضعیت فرهنگی و شیوه مصرف چای از جهت ارائه راهبردهای آموزشی در جهت اصلاح شیوه مصرف چای ضروری به نظر می رسد.

### هدف ها:

بررسی رابطه بین ویژگیهای اجتماعی با میزان آشنایی با فرهنگ صحیح مصرف چای

بررسی تاثیر مصرف چای در روابط اجتماعی مردم لاهیجان

بررسی میزان آشنایی مردم لاهیجان باخواص دارویی چای

بررسی آداب ورسوم مردم لاهیجان در هنگام نوشیدن چای

ارایه راهبردهای آموزشی آشنایی باخواص چای آماده سازی و مصرف آن